

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської мови та методики її викладання

**СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ
НЕРІВНОСТІ У РОМАНІ Н. СПАРКСА «ЗАПИСНИК. СТОРІНКИ
НАШОГО КОХАННЯ»**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 08-452 групи
Спеціальності 014.02 Середня освіта (мова і
література англійська, німецька)

Освітньо-професійної програми «Середня
освіта (Мова і література (англійська))»

Новосельцева Дар'я Олександрівна

Керівниця: кандидатка педагогічних наук,
доцентка Москвичова Оксана Анатоліївна

Рецензентка: доцентка Присяннікова Я.М.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади дослідження лінгвальної репрезентації соціальної нерівності у сучасній науковій парадигмі	6
1.1. Поняття соціальної нерівності.....	6
1.2. Лінгвальна репрезентація соціальної нерівності в лінгвістиці.....	10
РОЗДІЛ 2. Висвітлення соціальної нерівності у романі Н. Спаркса записник. Сторінки нашого кохання	16
2.1. Фонетичні стилістичні засоби у романі.....	16
2.2. Засоби відтворення соціальної нерівності у романі.....	18
2.3. Стилiстичні засоби актуалiзацiї соцiальної нерiвностi у романi.....	26
ВИСНОВКИ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	33

ВСТУП

Зростання кількості науково-лінгвістичних праць у галузі дослідження соціокультурної специфіки мовних явищ підтверджує тісний зв'язок та взаємовплив мови, культури й суспільства. Насамперед, серед них виділяються дослідження соціолінгвістичного та лінгвокультурологічного напрямків, у межах яких мова розглядається не лише як засіб пізнання й комунікації, але й як соціокультурний код нації та своєрідний засіб інтерпретації оточуючої дійсності у свідомості носіїв мови, що дає змогу проникнути у ментальність нації, у погляди людей на світ, суспільство, на самих себе.

Дослідження соціокультурної специфіки явищ мови з позиції лінгвістики в аспекті ідентифікації соціальної нерівності здійснено такими лінгвістами, як: Й. Вайсгербер [5], Й. Гердер [8], В. Гумбольдт [10], Ю. Лотман [20], О. Потебня [21], Е. Сепір [23], Б. Уорф [29], А. Шлейхер [31].

Незважаючи на те, що проблеми взаємозв'язку мови, культури й суспільства стали об'єктом лінгвістичних досліджень в аспекті акцентуалізації соціальної нерівності доволі давно, дана проблема залишається не менш актуальною і до сьогодні у зв'язку зі стрімкою динамікою соціокультурних процесів у сучасному світі, що здійснюють безпосередній вплив на розвиток мови та її збагачення стилістичними прийомами й виразними засобами в аспекті стилістики англійської мови.

Актуальність дослідження зумовлена спрямуванням сучасних лінгвостилістичних, лінгвокультурологічних та соціолінгвістичних розвідок на розкриття специфіки зв'язку між мовою, культурою й суспільством, що відслідковується, зокрема, у стилістичних засобах актуалізації соціальної нерівності у різноманітному матеріалі дослідження.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у виявленні закономірностей й характерних рис вербальної репрезентації соціальної нерівності із залученням стилістичних прийомів та виразних засобів на матеріалі роману Н. Спаркса “Записник. Сторінки нашого кохання”. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

1. обґрунтувати теоретико-методологічну базу дослідження та понятійний апарат у рамках сучасної лінгвістичної парадигми;
2. визначити сутність поняття “соціальна нерівність” у сучасних лінгвістичних дослідженнях;
3. виявити основні стилістичні прийоми та виразні засоби, спрямовані на актуалізацію соціальної нерівності у романі Н. Спаркса “Записник. Сторінки нашого кохання”;
4. встановити домінантні стилістичні прийоми та виразні засоби.

Об’єктом дослідження є соціальна нерівність в лінгвістичному вимірі.

Предметом дослідження є стилістичні прийоми відтворення соціальної нерівності у романі Н. Спаркса “Записник. Сторінки нашого кохання”.

Методика семантичного, лінгвостилістичного й інтерпретаційно-текстового аналізів лінгвальної репрезентації атмосфери “соціальної нерівності” у романі базується на загальнонаукових методах (спостереження, опис, систематизація, індукція, дедукція) та емпірико-теоретичних методах (аналіз, синтез), а також на методологічних засадах лінгвостилістичного аналізу художнього тексту із залученням особливостей інтерпретації й декодування стилістичних прийомів та виразових засобів у маркованих контекстах аналізованого роману.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання у викладацькій практиці, зокрема, при

розробці та викладанні таких теоретичних курсів, як “Лексикологія англійської мови”, “Стилістика англійської мови”, “Лінгвокраїнознавство США”.

Структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІНГВАЛЬНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ У СУЧАСНІЙ НАУКОВІЙ ПАРАДИГМІ

1.1. Поняття соціальної нерівності

Інколи окремі індивіди, соціальні групи, класи знаходяться на різних щаблях соціальної ієрархії, тож володіють нерівними життєвими шансами для задоволення потреб, така тенденція називається соціальною нерівністю або специфічною формою соціальної диференціації у випадку, коли великі групи людей мають неоднаковий доступ до соціальних благ та їх базові потреби не задовольняються. Нерівність існує майже в усіх суспільствах, проте розвинені країни намагаються знизити її рівень. Основними механізмами соціальної диференціації є відносини власності, влади, соціального розподілу праці, а також неконтрольована, стихійна соціальна диференціація. Для вимірювання нерівності використовують два показники – багатство і дохід.

Практично всі відомі соціально-економічні та політичні проекти досягнення загального соціальної рівності (справедливості) не змогли досягти своєї кінцевої мети і виявилися не тільки утопічними, вони завдали шкоди розвитку суспільств, в яких здійснювалися [26, с. 43].

Дана проблема у науковій літературі розглядається з різних позицій. Наприклад, американський соціолог Н. Смелзер зауважує, що дискусії ведуться навколо основних причин нерівності, «погляди різняться в тому, що є головним компонентом нерівності – багатство, влада чи престиж?» [цит. за 18, с. 139].

Для сучасної економічної науки важливою проблемою залишається виявлення соціально-економічних механізмів нерівності. Особливість проблеми нерівності є в тому, що в ній з самого початку не можна очікувати жодного консенсусу. У питанні економічного зростання

чимало науковців сходяться на думці, що це бажана мета, і варіюються лише в тому, яким способом її можна досягти.

Серед економістів єдиної думки немає і у визначенні предмета дослідження в процесі вивчення механізму нерівності. З однієї позиції дослідники віддають перевагу концентрації і поляризації доходів [15, с. 95]. У цьому випадку за основу приймаються статистично не завжди обґрунтовані і далекі від реальності коефіцієнти, що дають уявлення про розподіл доходів; досліджуються як індивідуальні доходи, так і доходи домогосподарств. Проте перше місце займають обсяг споживаних благ при аналізі нерівності іншими економістами. *«Існують вагомі теоретичні підстави, щоб вважати найбільш коректними оцінки, які стосуються нерівності в споживанні, (...) оскільки аргументами у функціях корисності індивідів (...) виступають кількості споживаних ними благ, а не величини одержуваних ними доходів»*, – пише Р. Капелюшников [цит. за 12, с. 121].

С. Веселовський згоден з цією думкою, й підкреслює, що за рівнем споживання набагато легше досліджувати феномен нерівності, ніж нерівність за рівнем доходів. Оцінюючи добробут індивіда, не можна не враховувати і сферу дозвілля, яка може в значній мірі компенсувати обмеження в споживанні товарів і послуг [цит. за 7, с. 12].

Економісти, представники інституційної школи, розглядають проблему нерівності крізь призму сформованих в країні інститутів. Не існує єдиної думки серед інституціоналістів. Більша частина представників школи пов'язують нерівність з якістю та ефективністю інститутів, що склалися в певному історичному середовищі. Дж. Стігліц, М. Гіленс, Е. Хубер та Дж.С. Стівенс звинувачують в зростаючій нерівності політичні інститути, «закріплюють політичну нерівність, яка в свою чергу трансформується в економічну» [цит. за 12, с. 65]. Так само міркують Д. Асемоглу і Дж. Робінсон: *«Економічні інститути сприяють економічному зростанню, коли політичні інститути надають владу*

групам, зацікавленим в широкомасштабному захисті прав власності, вводять ефективні обмеження індивідів, що володіють владою, і коли можливості отримання ренти можновладцями невеликі» [цит. за 12, с. 124].

Т. Пікетт має іншу точку зору, він вважає, що, коли ми говоримо про нерівність, слід мати на увазі не погану якість інститутів, але якість ринкових інститутів взагалі. Представники інституціонального напрямку в економіці підкреслюють, що нерівність формується одночасно з усією системою суспільних інститутів [цит. за 3, с. 11].

Таким чином, певний тип нерівності закладається вже при формуванні інститутів. Податки і соціальні системи, вертикальні ліфти, толерантність до бідності, установка на успіх або стійкість протягом життєвого циклу, - усі ці аспекти впливають на образ мислення людей. Формують рівень їхньої толерантності та прийняття інших. Щоб усунути нерівність, необхідно, вважають вчені, перш за все, реформувати інститути й механізми розподілу і перерозподілу матеріальних і нематеріальних благ.

У філософсько-етичному контексті проблема нерівності найчастіше пов'язується з проблемою справедливості та несправедливості. Це питання широко висвітлюється як в роботах філософів, так і соціальних психологів й економістів (Дж.С. Адамс, Р. Нозік, Дж. Роулза, А. Сіно) [18, с. 139].

Поняття справедливості належить до правового аспекту, тож, справедливими в суспільстві стають ті явища, що мають правовий статус. У західній історико-культурній традиції під поняттям справедливості розуміється насамперед законодавче право, суворе дотримання певних документально оформлених процедур.

Однак, у загально-соціальному сенсі справедливим стає те, що сприймається суспільством як легітимне. Проте, за О. Балакіревою *«невірний тип верховенства закону може зберегти і розширити*

нерівність» [12, с. 187]. Хоча, в США, як вважає Стігліц, «справедливість для всіх» була замінена на «справедливість для тих, хто може її дозволити» [там же, с. 276].

Дослідження нерівності, на думку економіста В. Іноземцева, ускладнюється тим, що *«абсолютна більшість дослідників, глибоко переконаних у несправедливості нерівності як такого, обходить стороною питання про те, як нерівність може вважатися несправедливою і чому»* [12, с. 45].

Не можна не погодитися з С. Веселовським, який відзначає, що *«справедливість зовсім не виключає нерівності – скоріше навпаки, вона повинна припускати певну нерівність і, перш за все, нерівність в рівнях поточних доходів: одні працюють більш інтенсивно, інші – менш; одні зайняті на робочих місцях, що пред'являють високі вимоги до рівня освіти і професійної кваліфікації, інші – на некваліфікованих роботах»*. Тому справедливим і природним слід визнати, що «зарплатний» дохід одних працівників вище, ніж дохід інших [цит. за 15, с. 101].

Екстраполюючи потрактування «соціальної нерівності» як поняття міждисциплінарного гатунку, вважаємо, що найбільш точними є такі визначення соціальної нерівності, як: соціальна нерівність (специфічна форма соціальної диференціації) тобто, великі групи людей мають неоднаковий доступ до соціальних благ та їх базові потреби не задовольняються. Нерівність існує майже в усіх суспільствах, проте розвинені країни намагаються знизити її рівень. Основними механізмами соціальної диференціації є відносини власності, влади, соціального розподілу праці, а також неконтрольована, стихійна соціальна диференціація. Для вимірювання нерівності використовують два показники – багатство і дохід.

1.2. Лінгвальна репрезентація соціальної нерівності в лінгвістиці

Інформація, що стосується соціального статусу людини може бути пріоритетною в суспільстві. Мається на увазі не просто детальна спеціалізація певних соціальних особливостей людини у значенні лексичної семантики, але й психологічна закономірність запам'ятовування найважливіших характеристик людини. Адже, людина постає представником будь-якого соціального рівня або професії. Соціальний статус характеризується амбівалентною природою, адже кожна людина має певний соціальний статус, займаючи певне місце в суспільстві ієрархії і маючи кілька статусів. [24, с. 218].

Певного статусу людина може набути від народження або за певних життєвих обставин: раса, стать, національність, титули. Досягнутий статус здобувається шляхом власних зусиль особистості за допомогою вільного вибору, який пов'язаний із отриманням освіти і трудової кваліфікації, професійною діяльністю або кар'єрою.

Якщо йдеться про соціальну роль, то її можна пов'язати із соціальною поведінкою і виділяють три аспекти:

- роль є системою очікувань щодо поведінки людини;
- роль є системою специфічних очікувань по відношенню до себе;
- роль є маніфестованою поведінкою людини, яка може посідати певне положення [27].

Реальний світ може підсвідомо будуватися на основі мовних норм. Адже, процеси сприйняття і мислення обумовлюються етноспецифічними особливостями структури мови [4, с. 50-55], яка є найважливішим засобом спілкування в усіх сферах людської діяльності.

Так, мова є певним відображенням культури етносу, яка може відображати не лише фрагмент дійсності, а й спосіб життя, менталітет народу, самосвідомість. Культура мови є відбиттям підсвідомих суджень народу-носія про навколишній світ. Також, вона може зберігати пам'ять

про важливі історичні події [4, с. 35]. Адже, мова характеризується наявністю особливої культурної семантики [9, с. 9]. На розвиток мови можуть впливати внутрішні чинники. Соціальні чинники впливають на мову не прямо, а опосередковано. Соціальна диференціація мови, обумовлена соціальною неоднорідністю суспільства.

У лінгвокультурологічному аспекті мова виступає складовою частиною культури та головним засобом її засвоєння [16, с. 26]. Мова – не тільки частина культури, але вона також може акумулювати культурні смисли, слугуючи матеріалом культури, що може закріплювати у вербальних формах смисли, мотиви та трактовки, когнітивні моделі концептуалізації світу. Тому, вона вважається одним із культурних кодів та формою вираження культурної традиції [24, с. 19].

Згідно до типології рольових відносин, усі ситуації спілкування розділяється на симетричні та асиметричні. Симетричні характеризуються роллю комунікантів, які є рівними, при асиметричних відносинах, роль одного з комунікантів є вищою за роль іншого [17, с. 36]. Соціальними функціями мови виступають:

- *комунікативна* або *інформативна* характеризується передачею та отриманням повідомлень за допомогою вербальних висловлювань;
- *пізнавальна* або *когнітивна* характеризується обробкою та зберіганням знань у пам'яті людини і суспільства;
- *інтерпретативна* або *тлумачна* характеризується розкритті глибинного сенсу різних мовних висловлювань, що сприймаються індивідом;
- *регулятивна* або *соціативна* характеризується взаємодією комунікантів, в обміні комунікативними ролями;
- *фатична* характеризується встановленням й підтриманням комунікативної взаємодії;
- *емоційно-експресивна* характеризується вираженням емоцій, почуттів, до співрозмовників;

- *естетична* покладена в основу створення художніх творів;
- *магічна* втілюється у релігійних ритуалах;
- *етнокультурна* характеризується об'єднанням у єдине ціле представників етносу як носіїв однієї мови у якості рідної;
- *метамовна* або *метамовленнєва* характеризується передачею повідомлень про факти самої мови [13, с. 480].

Мова і культура можуть фіксувати особливості світогляду спільноти, існувати в індивідуальній і колективній формах; їхні знакові форми можуть характеризуватися нормативністю та характеризуватися взаємною детермінованістю; також мова і культура є еволюційними та існують лише у суспільстві [22, с.40].

Відмінності між культурою і мовою полягають у тому, що культура – це продукт соціальної, а не біологічної активності людей, а мова - це явище суспільне і природне, адже у мовній структурі існує біологічна природа людини. Природа може визначати у мові глибинні риси її структури та зумовлювати план змісту мови [2, с. 462].

Сучасні дослідження мовлення також спрямовані на виявлення співвідношення між статусними характеристиками персонажа та мовленнєвою характеристикою. Адже, соціальний статус може розглядатися як такий, що впливає як на власну поведінку, так і на поведінку партнерів у процесі спілкування. Статус є параметром, який регулює поведінку мовців у процесі спілкування.

Соціолінгвістичний підхід до аналізу мовних засобів допомагає аналізувати мовне варіювання, що співвідноситься із соціальними відмінностями комунікантів [1, с. 34-35]. В такому підході розглядають статусні характеристики персонажа, які відображають соціологічно суттєві специфічні фактори учасника процесу мовленнєвої комунікації. Статус є не лише соціолінгвістичною, але й прагмалінгвістичною категорією, що актуалізується в процесі спілкування.

Таким чином, взаємозв'язок мови і суспільства - це одна із

центральної проблем сучасної лінгвістики, що виражає суспільний характер мови. Мовленнєва діяльність - це складова частина соціальної діяльності людини і суспільства, що служить знаряддям розвитку [27]. Мова - це також складний суспільний феномен, що виступає як засіб людського спілкування та перебуває у безперервному русі, відображаючи суспільний розвиток у лексичних одиницях, які можуть визначати суспільні відносини та зміни [17, с. 33]. Так, мова безперервно може розвиватися та вдосконалюватися. Саме проблема мовної мінливості є центральною у лінгвістичній парадигмі [29].

За допомогою мови фіксується концептуальний світ людини, що має своїм первісним джерелом реальний світ та діяльність у ньому. За допомогою номінативних лексичних одиниць людина здійснює репрезентацію об'єктів реального світу. У лексемах як номінативних одиницях мови зберігаються певні знання про дійсність, достатні для того, щоб ідентифікувати позначувані лексичними одиницями реальні та ідеальні сутності [12, с. 120].

Соціальна обумовленість мови визначається не лише взаємовідносинами мови з іншими суспільними інститутами, але й самою її природою. Постає питання про те, які саме зміни у суспільному житті впливають на зміни у мові та яким є механізм такого впливу. Природа мовних змін виявляється двоїстою. З одного боку, мова розвивається згідно своїх внутрішніх законів, закладених у ній можливостей змінюватись у тому чи іншому напрямку, з іншого – не всі можливі мовні зміни реалізуються: їх реалізація визначається суспільними факторами, пов'язаними з функціями мови у суспільстві [32, с. 295].

Процес пізнання нових предметів та явищ, поява нового у житті суспільства викликають необхідність номінації, що спричиняє утворення нових слів та виразів або появу нових значень у відомих лексичних одиницях [30, с. 188]. Поповнення мови є закономірним процесом, адже кожна мова має потенціал для того, щоб вдосконалюватися та

збагачуватися. Найбільш рухливим виступає лексичний рівень мови, що має багатовимірне рухливе утворення [11, с. 3]. Будь-які зміни, які можуть відбуватися в суспільстві, вимагають певного словникового оформлення шляхом лексичних номінацій.

Процеси, що проходять у лексичній підсистемі мови, спрямовані на вдосконалення системи позначень. Все це впливає на мовний механізм [4, с. 39]. Так, словниковий склад мови поступово збагачується, за допомогою власних ресурсів [14, с. 4]. Яскравим свідченням динамічного розвитку мови є здатність збагачення словникового складу новими одиницями. Новоутворені лексеми частіше можуть виникати або з власних елементів мови, або за допомогою запозичень. Такі кількісні та якісні зміни у словниковому складі можуть пояснюватися лінгвальними та екстралінгвальними чинниками.

На функціональному рівні мова залежить від соціально-економічних та культурних умов розвитку суспільства. До соціокультурних факторів, які впливають на розвиток сучасної англійської мови, відносяться суспільно-політичні зміни в житті суспільства.

Екстралінгвальними чинниками є соціокультурні фактори, що здійснюють вплив на словниковий склад мови та можуть відбивати стан суспільства. Нові лексичні одиниці відбивають суспільну, соціальну й духовну реальність. Специфічною мовною формою відображення людиною тенденцій розвитку об'єктивної матеріальної й соціальної реальності є нова лексика. Адже, вона демонструє діяльну природу мови, фіксує нові фрагменти людського досвіду.

До складових мовної ролі відносять певний лексичний та граматичний мінімум, інтонацію, просодичні особливості. Комунікативними ролями є фіксовані стандарти поведінки і діяльності, які можуть актуалізувати взаємозв'язок соціальних характеристик мовної особистості” [3, с. 67].

Отже, для рольової поведінки є характерним феномен симетричності і асиметричності, що може бути пов'язаний з вивченням проблеми соціальної маркованості мовних одиниць. Лексичні значення слів містять свідчення про характер відносин, які розділяються на відносини підпорядкування (або залежності) і відносини рівності. Соціально орієнтовані значення слів характеризують асиметричні рольові відносини, що вказують на нерівність соціальних ролей.

РОЗДІЛ 2

ВИСВІТЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ У РОМАНІ Н. СПАРКСА “ЗАПИСНИК. СТОРІНКИ НАШОГО КОХАННЯ”

2.1. Фонетичні стилістичні засоби у романі

У лінгвістиці часто вживають такі терміни як: виразні, експресивні засоби мови, стилістичні засоби та прийоми. Ці терміни зазвичай використовуються синонімічно, іноді ж в них вкладається різний сенс. Виразні засоби мови вживають морфологічні, синтаксичні та словотворчі форми мови, що використовуються автором для емоційного або логічного підсилення мови. Ці форми мови пройшли історичний розвиток та були зафіксовані у системі суспільством, тож, розуміються з точки зору їх функціонального призначення і збереженні в граматиках і словниках. Протягом часу вживання всіх засобів і прийомів поступово нормалізується. Крім того, з'являються і спеціальні правила користування виразними засобами мови.

Розділяють дві групи організації звукового потоку: версифікацію (англ. Versification від лат. Versification – versus – вірш і facio – роблю) – мистецтво написання віршів за чіткими правилами, виробленим на основі прийнятих норм та правил даної мови; і інструментування (англ. instrumentation від фр. instrumentation verbae) сукупність способів комбінації звуків, які додавати вислову (найчастіше поетичному тексту) певний звуковий лад, а від цього – емоційне і експресивне забарвлення [28, с. 13].

Три основні способи організації звукового потоку виділяють в інструментуванні: алітерація (англ. Alliteration від лат. Ad – до, при і litter – буква), асонанс (англ. Assonance від фр. Assonance – співзвуччя), звуконаслідування або звукозапис (англ. Onomatopoeia від гр. словотворчість). Також виділяють поряд з даними поняттями евфонію (англ. Euphony від гр. Милозвучність) [6, с. 80].

У романі Н. Спаркса розповідається про соціальний вплив та різницю у соціальному статусі між громадянами Північної Кароліни, в даному випадку Еллі та Ноя. Еллі провела чотирнадцять років, боячись нашкодити родині та друзям, якщо вона відступить від стандартного способу життя для свого соціального класу. Лише коли вона зрозуміла, що вони з Ноєм мали бути разом, вона прийняла правильне рішення і пішла за своїм серцем. Ной був впевнений, що вони були спорідненими душами, які прожили довге життя, шукаючи одне одного, іноді знаходячи один одного, а іноді ні. Вказаний аспект підкреслено такими фонетичними стилістичними засобами, як асонансом й алітерацією:

*«This is thy hour, o Soul, thy free flight into their wordless,
Away from hooks, away from art, the day erased, the lesson done,
Thee fully forth emerging, silent, gazing, pondering the themes,
Thou lovest best, Night, sleep, death and the stars.»*. [34, с. 1]

Ной пов'язаний з поетами та поезією. Насправді автор роману конкретно стверджує, що "ізоляція ... була корисною для душі" - ідея, яку поети розуміли, як і Ной. Постійне порівняння Ноя з поетом - це найважливіший і стійкий етап розвитку характеру в романі. Поети часто описують любов як емоцію, яку ми не можемо контролювати, та, яка переповнює логіку та здоровий глузд. Ной, як простий й бідний громадянин Сполучений Штатів, закохавшись у багату дівчину, ототожнює себе з поетом й автором акцентується у такий спосіб соціальна диференціація самотності бідного хлопця, котрий у своєму відлюдненні намагається забути кохану дівчину, яка належить до іншого соціального статусу, іншого світу багатих й заможних американців.

Прикладом є такий фрагмент роману:

«That's what it was like for me. I didn't plan on falling in love with you, and I doubt if you planned on falling in love with me. But once we met, it was clear that neither of us could control what was happening to us.». [34, с. 10]

Значущою фонетичною особливістю розмовної англійської мови є озвінченість. Також розмовну англійську характеризується і лексичними особливостями, головна з яких – скорочення і видозміна словосполучень. Наприклад, замість *want to* використовується *wanna*, а замість *going to* – *gonna*. Часто можна зустріти і вживання *lemmi* замість *let me*, і аналогічної фрази *gimmi* замість *give me*. Дуже складно знайти текст або усну бесіду, в якій немає згадки хоча б однієї з цих фраз.

«So it's not gonna be easy. It's going to be really hard; we're gonna have to work at this everyday, but I want to do that because I want you. I want all of you, forever, everyday. You and me ... everyday.». [34, с. 17]

Крім того, існують омоніми, які утворилися шляхом перетворення частин мови, в діапазон омоформів. Наприклад: *Hope (noun)* – *desire and expectation that something good will happen*.

«You are every reason, every hope, every dream I have ever had.».

[34, с. 14]

Отже, за допомогою фонетичних та стилістичних засобів, таких як асонанс, алітерації, озвінчення, скорення та омонімів, автор роману розкриває актуальну тему людства, а саме соціальної нерівності.

2.2. Засоби відтворення соціальної нерівності у романі

Лексичні виразні засоби і стилістичні прийоми діляться на 3 підрозділи. Вони взаємодіють з семантичною природою слова, але представляють різні критерії вибору засобів та різні семантичні процеси [14, с. 32]. Серед лексичних лексикологічних засобів втілення соціальної нерівності акцентовано синоніми та антоніми у романі, наприклад:

- ▣ синоніми: *pretty* (гарний), *likable* (привабливий), *sad* (сумний), *rueful* (жалісний);
- ▣ антоніми: *to begin – to end* (починати - закінчувати), *bitter – sweet* (гіркий - солодкий).

Вказані синоніми та антоніми екстраполюють соціальну диференціацію у романі “Записник. Сторінки нашого кохання”, оскільки вербалізовані у тексті роману на позначення характеристики головних героїв й на акцентуалізацію соціальної нерівності між ними, між соціальними класами та статусами американського суспільства. Перш за все, навіть знайомство таких протилежних головних героїв за часів середини двадцятого століття було неможливим, проте, автор у поєднанні вказаних синонімів та антонімів підкреслює можливість існування такого кохання не зважаючи на соціальні перешкоди між головними героями.

Буквально в першому розділі роману читачеві пропонуються такі деталі, декодуючи які, можна передбачити основні мотиви твору, а також охарактеризувати головного героя.

Один з абзаців першого розділу “*Miracles*” представлений цілим комплексом деталей, які нерозривно співіснують і взаємодіють між собою, створюючи унікальну художню образність із залученням лексичних стилістичних прийомів:

«... *I am sitting by a window that is foggy with the breath of a life gone by. I ' m a sight this mom-ing: two shirts, heavy pants, a scarf wrapped twice around my neck and tucked into a thick sweater knitted by my daughter thirty birthdays ago ... still my body shivers with a cold that will never go away...*»
[34, с. 1]

Вся сукупність вищенаведених деталей, говорить про те, що головний герой, зображений автором твору, досить похилого віку. Для того, щоб переконатися в об'єктивності представленої пресупозиції, необхідно приділити увагу емоційно-сутнісній деталі низької імпліцитності *with the breath of a life gone by* (зневірившись). Дана деталь

представлена метафорою, в якій кожна лексема становить портретну характеристику персонажа, що пройшов довгий життєвий шлях. Крім того, імпліцитний вислів «*my body shivers with a cold that will never go away.*» [34, с. 1] (постійне відчуття холоду усередині) виражений метафорично вказує на те, що вік придбає персоніфікацію в даному контексті.

Крім того, поряд з цими уточненнями, автор включає в розповідь ще одне пояснення: «*a thick sweater knitted by my daughter thirty birthdays ago.*» [34, с. 1] (товстий светр, пов'язаний дочкою 30 років тому). Герой не молодий і, швидше за все, глибоко самотній, так як в останній раз отримував подарунки від власної дочки сорок років тому. Це припущення також базується на тому, що в першому розділі відсутні будь-які згадки про сім'ю і родичів головного героя.

Вказані стилістичні виразні засоби допомагають не лише проінтерпретувати самотність головного героя, а й є маркерами відсторонення Ноя у похилому віці від дітей у прагнення присвятити себе коханій дружині. Адже, їх діти вирости й почали власне життя, а головні герої, у самотності й разом, перебували у будинку для людей похилого віку. Так, інтерпретуємо ще один аспект соціальної нерівності між поколінням літніх та молодих американців, диференціацію між самотнім життям похилих людей та активному житті молодих людей, котрі не часто відвідують батьків.

Прикладом лексичних стилістичних прийомів в описанні головного героя, Ноя, як представника низького класу з Півночі Кароліни можна побачити у таких фрагментах:

«I'm nothing special, of this I'm sure. I am common man with common thoughts and I've led a common life. There are no monuments dedicated to me and my name will soon be forgotten, but I've loved another with all my heart and soul, and to me, this has always been enough.» [34, с. 1]

«He was from an average family, poor, uneducated. He is often rude, not social.». [34, с. 3]

«Noah works in a sawmill and earns 40 cents per hour , which is not enough.». [34, с. 3]

У фрагментах шляхом повторення лексичних одиниць “*nothing special*” (“нічого особливого”), “*common*” (“буденний”), “*my name will soon be forgotten*” (“моє ім`я забудуть”), “*average*” (“посередній”), “*poor*” (“бідний”), “*not enough*” (“не достатньо”) акцентується бідне походження Ноя. Він був з робітничого класу, або з нижчого класу. Він належить до тих, які складають найнижчий рівень суспільства. Ці люди часто працюють на низькооплачуваних робочих місцях, що потребують фізичної праці і обмежені навички. Працівники або представники нижчого класу заробляють набагато менше, ніж вищий і середній клас і мають дуже мало влади в суспільстві. Так, інтерпретуємо низький соціальний статус головного героя.

Серед прикладів ідентифікації соціальної нерівності лексичними засобами виокремлюємо такі:

«The Hammonds were one of the most powerful and influential families in the state. Cotton money. Unlike that of his own father, the death of Lon Hammond Senior had made the front page of the newspaper.». [34, с. 6]

У даному прикладі мова йде про Хаммондс були однією з наймогутніших і найвпливовіших родин у штаті. На відміну від його власного батька, смерть Лон Хаммонда Старшого потрапила на першу сторінку газети.

«It was an improbable romance. He was a country boy. She was from the city. She had the world at her feet, while he didn't have two dimes to rub together.». [34, с. 3]

«But despite their differences, they had one important thing in common. They were crazy about each other.». [34, с. 5]

«It's just that sometimes our future is dictated by what we are, as opposed to what we want.». [34, с. 7]

«Fin told him she was spending the summer in New Bern with her family, because her father worked for a tobacco firm. They belong to a high-class field.». [34, с. 3]

«Most of the summer she had to make excuses to her parents whenever they wanted to see each other. It wasn't that they didn't like him-it was that he was from a different class, too poor, and they would never approve if their daughter became serious with someone like him.». [34, с. 9]

Батьки Еллі належали до вищого класу. Ці люди займають найвище місце та статус у суспільстві. Вони вважаються найзаможнішими, перебувають над робочим та середнім класом у соціальній ієрархії.

«It wasn't that they didn't like you. They didn't think you deserved me.». [34, с. 7]

«You are not to see him anymore. And that's final.». [34, с. 7]

У подальших прикладах, персонажі говорять проте, що може бути спільного у дівчини з великим майбутньому і простим хлопцем з робітничого класу. Як же несправедливий світ, який побудував ці соціальні кордони між людьми. Але вони полюбили один одного, а коли двоє закохуються, для них не існує ніяких перешкод. Коли мова йде про соціальний статус в суспільстві, не варто забувати, що конфлікт може зріти і від третіх осіб, як правило, батьків, не зацікавлених бачити свою дитину поруч із людиною "нижчого класу".

«That it's wrong, that it isn't fair. It was a terrible thing for a girl to learn, that status is more important than feelings.». [34, с. 7]

Любові зовсім не важливий соціальний статус. Але на любов можна впливати, і це підвладне розуму.

«This was a worker's world, not a poet's, and people would have a hard time understanding Noah.». [34, с. 12]

«Lon was a good man ,the kind of man she'd always known she would marry. She would have a home near friends and family, children, a respectable place in society.». [34, с. 12]

Однак в такому випадку автор практично з перших рядків, заздалегідь прирікає книгу на провал, тому що в цьому прикладі автор використовує форму *would* тим самим констатує, що вони не одружилися.

«I've been thinking a lot about why we shouldn't get married. Well see, that's the thing, I couldn't think of anything at first. And then, it just dawned on me. Your parents... You see, the problem is that they love me. I'm exactly the type of man they want you to end up with. You know, I'm wealthy, I'm from the South, I got a decent job.». [34, с. 8]

Незважаючи на те що, Лон мав високий статус в суспільстві, для 29-річної Еллі цінним залишався не статус, а почуття.

«I love you for many things, especially your passions: love and poetry and fatherhood and friendship and beauty and nature. And I am glad you have taught the children these things, for I know their lives are better for it. They tell me how special you are to them, and it makes me feel like the luckiest woman alive.». [34, с. 21]

Звичайні люди цінують звичайне спокійне життя, для них цінності є любов, сім'я, дружба, а ті хто одержимі статусом як Лон цінує тільки матеріальні речі, і для Лона це було не важливо у нього були інші цінності. Персонаж Лон - стереотипна, одержима собою людина, яка занадто пізно усвідомлює, що його кар'єра коштуватиме нареченої. Цінності Еллі не відповідали з цінностями Лоном, тому що для неї важливіше що собою представляє людина. Незважаючи на що, її батьки намагалися привити важливість соціального класу, але їм це не вдалося. Еллі вважає що статус не повинен впливати на відносини з людьми. Роман починається з риторичного запитання:

«Who am I? And how, I wonder, will this story end?» [34, с. 1]

Такий прийом не може не заінтригувати читача. Хочеться дочитати книгу до кінця, сподіваючись на щасливий фінал.

Мовностилістичний прийом, широко використовуваний в цьому творі – градація, при якій кожна наступна думка укладає в собі посилюється смислове або емоційно-експресивне значення, завдяки чому створюється наростання виробленого ними враження. Лексеми в ряду однорідних членів речення, емотивні компоненти конотації яких доповнюють і підсилюють один одного, тобто, градація як стилістичний прийом проявляється у наступному прикладі:

«It is going to be a good day, a very good day. So I love you so deeply, so incredibly much, that I will find a way to come back to you despite my disease, I promise you that.». *«It is going to be a good day, a very good day.»*. [34, с. 18]

У даному прикладі простежується величезна надія головного персонажа вибратися з хворобливого стану. Найбільше в романі ми можемо зустріти градацію висхідну. При цьому відбувається посилення смислового значення і поступове наростання виробленого ними враження. У внутрішньому діалозі головних персонажів нерідко вживаються риторичні запитання. Наприклад, Ной запитує Еллі, але про себе *«Who are you?»* [34, с. 17]. Хвороба Альцгеймера абсолютно змінила її. Всіма силами Ной сподівається повернути колишню кохану Еллі. Потім Ной задає собі питання *«Who are we, Allie and I?»* [34, с. 18]

Слова і поєднання лексем, які називають емоції: *«He cursed the trial wishing it were over. Wishing he had gone with her. Wondering if she'd told him the truth, hoping that she had.»* [34, с. 10]

Він відчуває розчарування, тому що сподівався провести з Еллі останні дні разом. Автор нерідко вдається до підсилювальних прислівників або інтенсифікаторів:

«*Eventually he wrote a final letter and forced himself to accept the fact that the summer they'd spent with one another was the only thing they'd ever share.*». [34, с. 5]

Крім того зустрічаються різного роду повтори, які підсилюють основну думку письменника:

«*And perhaps, just perhaps, we will find a way to be together again.*» [34, с. 10]

Ной розчарований станом своєї коханої і, метафорично його душа порівнюється із зів'ялою квіткою. «*It is a barren disease, as empty and lifeless as a desert. It is a thief of hearts and souls and memories, The sun has long since set and the thief is about to come, and there is nothing I can do to stop it.*». [34, с. 18]

Ной називає хворобу Еллі злодієм сердець і душі, котрі принесли розчарування і страждання в їх будинок, а епітети сприяють посиленню висловлювання. Роль епітета і метафори дійсно значима. З їх допомогою ми можемо оцінити, наскільки велика була любов між Ноем і Еллі, і скільки розчарування їм принесла хвороба.

У ході нашого дослідження роману Н. Спаркса нам вдалося виокремити численні епітети, метафори, метонімії, порівняння, які становлять стилістичну неповторність роману.

Енімети. З усіх проаналізованих епітетів, що зустрічаються в романі Н. Спаркса «The Notebook», більша частина одиниць відноситься до типу простих. З них найбільш уживаними є епітети, виражені прикметниками *fleeting moment, muffled sounds*, далі йдуть епітети-іменник *memory of her youth* і епітети-прислівники *sits directly, fairly stable*. Також знаходимо складні епітети *blue-chip stock, navy-blue button-down shirt*, двоступеневі *striking emerald eyes, feeling strangely pleased*, інвертовані *ghost of her memory, system of the South*.

Метафори. «*I am a silent panther creeping through the jungle. In the end I am discovered, but I am not surprised*» [34, с. 16]. – Почуваюся тихою

пантерою, яка пробирається у джунглях [34, с. 16]. Врешті мене викрито, та я не здивований. Для передачі художнього образу використано калькування, а також лексико-граматичну заміну та еліпсис (I am → Почуваюся).

Метонімії. «I toss and turn and yearn for her warmth and lie there most of the night, eyes open wide, watching the shadows dance across the ceilings like tumbleweeds rolling across the desert» [34, с. 19].

Таким чином, за допомогою лексичних та стилістичних засобів, таких як епітети, повтори, риторичні запитання, градації, метафори, метонімії, автор відтворює соціальну нерівність між громадянами Північної Кароліни.

2.3. Стилiстичні засоби актуалізації соціальної нерівності у романі

У даному підрозділі, розглянемо найуживаніші стилістичні засоби відображення соціальної нерівності у романі Н. Спаркса епітет і порівняння (simile), інакше кажучи, образне порівняння допомагають краще розкрити образи героїв. Образним порівнянням називають слова, які позначають зіставляються предмети, зазвичай з'єднуються між собою союзами «as» або «Like» [19, с. 36]. Наведемо кілька прикладів образного порівняння:

«She's right, Rachel. You're perfect as a vanilla porcelain angel and I, despite being honest, hardworking and cheek-pinchingly adorable, I am obviously scummier than the tub drain in a Cambodian brothel.» [34, с. 4]

«From there, it went like a tornado wind. Fin told him she was spending the summer in New Bern with her family, because her father worked for a tobacco firm.» [34, с. 2]

«I was a hollow man with nothing to offer, empty as a junked stovepipe.» [34, с. 18]

Ніколас Спаркс також використовує повтори для додаткової інформації емоційності, експресивності та стилізації. [25, с. 132]. Наприклад : «*He is a very nice boy nice, but he ...Who is he, who? Tell me! Poor! Poor! This is not your level.*». [34, с.4]

«*I'm not like your parents... Leave me! Leave me! Just break up with me!*». [34, с. 6]

У романі Ніколас Спаркс часто вживає метафори для створення повної картини того, що відбувається у творі, це допомагає передати внутрішній стан персонажа і атмосферу роману. Наприклад метафори із соціальним підтекстом : *schedule on the old social calendar, take «personal days», traditional ladies' man reputation, use yearly quota of pouting.*

Розглянемо наступні приклади:

«*I am obviously scummier than the tub drain in a Cambodian brothel.*». [34, с. 4]

«*Being in a low social class is being low on a scale.*». [34, с.5]

«*As the parents were asking him about his financial status , his lips pressed together into a tight line.*». [34, с. 5]

Еллі познайомила Ноя зі своїми батьками. Вони не дуже зраділи коли дізнались до якого класу він належав. Письменник порівнював губи та лінію. Буквально між губами та лінією не було подібності, але письменник мав намір сказати, що коли губи стискаються, це утворює щось на зразок щільної лінії.

На відміну від вищенаведених прикладів яскравих авторських метафор, аналізовані стилістичні засоби виразності є досить усталеними, банальними, такими, що втратили свою новизну і свіжість.

«*But for a second the demon of choice confronted her, teased her, challenged her*» [34, с. 9].

Спокуса вибору дражнила її, відчував нерви на міцність. Вона не знає чи правильно вона діє, що покидає Лона. У Лона є все що так важливо для сім'ї Еллі, гроші, статус, поважне місце у суспільстві. За допомогою

розгорнутої метафори, в якій основний образ *demon of choice* супроводжується додатковими образами *confronted her, teased her, challenged her*, передається стан внутрішньої боротьби героїні, її сум'яття; причому нескінченне внутрішнє напруження підкреслюється паралельною конструкцією з безсполучниковим зв'язком і епіфоричним повтором. [9, с. 18].

«Another turn in the road and she finally saw the house in the distance. It had changed dramatically from what she remembered.». [34, с. 5]

Старий будинок, в якому вони проводили свій час, коли були молоді зараз відновлює Ной є символом віри та рішучості. Ной показав Еллі дім перед тим, як вона відправилась в коледж, і пообіцяв, що він його перебудує коли в нього з'являть гроші.

Також яскравим прикладом символу слугує:

«She suddenly realized, and immediately felt as if she'd been released from shackles.». [34, с. 10]

Merriam-Webster Online Dictionary дає наступне визначення лексеми *shackles*: *something that checks or prevents free action as if by fetters* [33] (щось, що перешкоджає здійсненню вільних дій, як ніби кайдани).

Письменник використовує в своєму романі іронію, аби показати контраст між тим, чим здаються ті чи інші речі, і чим вони є насправді. Наприклад: *«Now Ellie could be with Leon, attending important events, dining with famous people, but she chose me as a guy from a poor family who would definitely support their small talk with great success.»*. [34, с. 17]

«I forbid you from seeing that boy. You might get a disease! Or a fetus! Or worst of all – a lower income tax bracket!». [34, с. 4]

Ніколас Спаркс використовує усі ці стилістичні прийоми, щоб донести до читача найтонші нюанси думок і образів роману.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити висновки, що соціальна нерівність зображується в основному за допомогою використання метафор, порівнянь і епітетів та також іронії.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження виявлено ряд закономірних рис вербальної репрезентації соціальної нерівності за допомогою лінгвостилістичних засобів із залученням методів інтерпретаційно-текстового, контекстуально-інтерпретаційного й семантичного аналізів роману. У процесі дослідження виявлено актуальність залучення до методології аналізу особливостей потрактування поняття “соціальна нерівність” у різноманітних наукових парадигмах. Теоретичний огляд наукових джерел з тематики дослідження дозволяє стверджувати, що під “соціальною нерівністю” розуміється неоднаковий доступ великих соціальних груп людей до економічних ресурсів, соціальних благ і політичної влади.

Одним із найбільш продуктивних джерел поповнення словникового складу будь-якої мови виявляються лінгвостилістичні прийоми та виразні засоби як субстандартні підсистеми національних мов, пов’язані з розшаруванням суспільства на класи, внаслідок чого й відбувається формування соціальної нерівності. Соціальна диференціація англійської мови представлена рядом відгалужень, серед яких на сучасному етапі особливе місце посідають художні тексти сучасних американських письменників, до яких й належить роман Н. Спаркса “Записник. Сторінки нашого кохання”. Для кожної мови характерною є наявність унікальної системи усталених відмінностей й власних способів формування ідей лінгвостилістичними засобами, відповідно до яких відбувається перетворення змісту й результатів розумової діяльності її носіїв, усього арсеналу їх вражень, досвіду й знань про світ, які у комплексі утворюють унікальну мовну картину світу.

У результаті аналізу лінгвостилістичних засобів вербальної репрезентації атмосфери соціальної нерівності у романі Н. Спаркса

“Записник. Сторінки нашого кохання” виявлено, що у прикладах, за допомогою фонетичних засобів (асонанс, озвінченість та алітерація) акцентується соціальна нерівність та діалектична розбіжність у мовленні головних героїв роману (наприклад, вживання скорочення “*wanna*” замість «*want to*», а замість «*going to*» – «*gonna*»). Часто можна зустріти і вживання «*lemmi*» замість «*let me*», і аналогічної фрази «*gimmi*» замість «*give me*». Дуже складно знайти текст або усну бесіду, в якій немає згадки хоча б однієї з цих фраз. Крім того, існують омоніми, які утворилися шляхом перетворення частин мови, в діапазон омоформів. У романі Н. Спаркса розповідається про соціальний вплив та різницю у соціальному статусі між громадянами Північної Кароліни, в даному випадку Еллі та Ноя. Ной, як простий й бідний громадянин Сполучений Штатів, закохавшись у дівчину, яка належить до іншого соціального статусу, іншого світу багатих й заможних американців. Лексичні виразні засоби і стилістичні прийоми діляться на 3 підрозділи. Вони взаємодіють з семантичною природою слова, але представляють різні критерії вибору засобів та різні семантичні процеси. Лексичні засоби відтворення соціальної нерівності шляхом повторення лексичних одиниць “*nothing special*” (“нічого особливого”), “*common*” (“буденний”), “*my name will soon be forgotten*” (“моє ім’я забудуть”), “*average*” (“посередній”), “*poor*” (“бідний”), “*not enough*” (“недостатньо”) акцентується бідне походження Ноя. Серед лексичних та стилістичних засобів втілення соціальної нерівності акцентовано епітети, повтори, риторичні запитання, градації, метафори, метонімії та повторення. Найуживанішими стилістичними засобами відображення соціальної нерівності у романі Н. Спаркса є метафори “*schedule on the old social calendar*” , “*take «personal days»*”, “*traditional ladies’ man reputation*”, “*use yearly quota of pouting*”, епітет і порівняння (simile), інакше кажучи, образне порівняння допомагають краще розкрити соціальну нерівність героїв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. К.: Видавничий центр “Академія”, 2004. 344 с.
2. Бессонова О.Л. Оцінний тезаурус англійської мови : когнітивний і гендерний аспекти: дис. ... д-ра філол. наук. Донецьк, 2002. 463 с.
3. Бурдые П. Социология социального пространства / пер. с фр. ; отв. ред. пер. Н. А. Шматко. М.: Институт экспериментальной социологии ; СПб. : Алетейя, 2007. 288 с.
4. Бушкова В. В. Комунікативні стратегії та мовні моделі в міжкультурному спілкуванні. *Мова, освіта, культура: наукові парадигми і сучасний світ : науковий вісник кафедри ЮНЕСКО КДЛУ. Філологія. Педагогіка. Психологія*. Вип. 1. Київ : КДЛУ. 2000. С. 216–218.
5. Вайсгербер И. Л. Родной язык и формирование духа. М. : Эдиториал УРСС, 2004. 232 с.
6. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. М. : Изд-во лит-ры на иностр.языках, 1998. 460 с.
7. Гвелесіані А. Г. Диференціація грошових доходів населення: сутність і механізм регулювання: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.07. Київ, 2007. 19 с.
8. Гердер И. Г. Идеи к философии истории (Просвещение культурология как наука). М. : Наука, 1977. 703 с.
9. Горчак Т. Ю. Словесний образ-символ в американській поезії ХХ століття : когнітивно-семіотичний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.04 Германські мови. Київ, 2009. 20 с.
10. Гумбольдт В. фон. О различии строения человеческих языков и его влияния на духовное развитие человечества. М.: Прогресс, 1984. С. 37-296.

11. Демська-Кульчицька О. Основи національного корпусу української мови: монографія. К.: Інститут української мови НАН України, 2005. 218 с.
12. Детермінанти соціально-економічної нерівності в сучасній Україні: монографія / уклад. : Балакірева О.М., Головенько В.А., Дмитрук Д.А. та ін. Київ, 2011. 592 с.
13. Джонсон А. Г. Тлумачний словник з соціології : пер. з англ. / за наук. ред. В. Ісаєва, А. Хоронжого. Львів : Вид. центр Львів. нац. ун-ту імені І. Франка, 2003. 480 с.
14. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2005. 368 с.
15. Ейсмонт В.В. Інституціональна система власності як фактор економічного розвитку. Наукові праці МАУП. 2011, Вип. 1 (28). С. 101–106.
16. Економічна енциклопедія : у 2 т. / відп. ред. : С.В. Мочерний. Київ, 2000. Т. 2. 864 с.
17. Єрмоменко С. В. Напрями досліджень мовної особистості у сучасній лінгвістиці. *Записки з романо-германської філології*. 2014. Вип. 2. С. 33–37.
18. Левкулич В. В. Ідея соціальної рівності в епоху Античності. *Мультиверсум. Філософський альманах*. 2008. Вип. 71. С. 139-150.
19. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів, В. І. Теремков. К. : “Академія”, 1997. 752 с.
20. Лотман Ю. М. Культура и взрыв. М.: Гнозис, 1992. 272 с.
21. Потебня А. А. Слово и миф. *Сборник научных трудов*. М. : Правда, 1989. С. 17-200.
22. Почепцов О.Г. Комунікативний статус як параметр мовленнєвої взаємодії. *Мовознавство*. 1989. № 4. С. 40-45.
23. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. М. : Прогресс, 2001. 654 с.

24. Симончук О. В. Середній клас у соціальній структурі українського суспільства. Структурні виміри сучасного суспільства : навч. посіб / гол. ред. С. Макеєва. К. : Вид-во Інституту соціології НАГН України, 2006. С. 209–243.
25. Словник-довідник літературознавчих термінів / Упор. : О.В. Бобир, В.Й. Буденний, О.Б. Мамчич, Н.П. Нікітіна / за ред. О.В. Бобира. Чернігів : ФОП Лозовий В.М., 2016. 132 с.
26. Соціальна політика в умовах поглиблення соціальної нерівності в Україні: монографія / за заг. ред. Ільчука Л. І. та ін. Херсон, 2010. 376 с.
27. Соціологічний енциклопедичний словник. URL: http://mirslovarei.com/content_soc/poljarizacijasocialnaja-3620.html#ixzz2GjkJQipp
28. Глумачний словник української мови: понад 11800 статей / за ред. В.С. Калашникова. Харків, 2004. 992 с.
29. Уорф Б. Л. Отношение норм поведения и мышления к языку. *Новое в зарубежной лингвистике*. М.: Изд-во иностранной литературы, 1960. Вып. 1. С. 135-168.
30. Фролова І.Є. Специфіка актуалізації соціальних ознак комунікантів у конфліктному дискурсі. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В.Н.Каразіна*. 2004. № 635. С. 188-191.
31. Шлейхер А. Теория Дарвина в применении к науке о языке. СПб, 1864.
32. Юрженко Л. В. Соціальна структура суспільства : навч. посіб. К. : АПСВ, 2005. 295 с.
33. Merriam-Webster Online Dictionary [Електронний ресурс]. URL: <http://merriam-webster.com>
34. Sparks N. The Notebook [Електронний ресурс]. URL: https://booksafe.net/book/sparks_nicholas-the_notebook-144189.html

